

*Review paper***PHYSICAL CULTURE INSTITUTIONS
VERSUS PUBLIC BENEFIT ORGANISATIONS***Physical culture organisations*

JAKUB KOSOWSKI

*Maria Curie-Skłodowska University in Lublin, Poland**Faculty of Law and Administration*

Mailing address: Jakub Kosowski, Flat 48, 6 W. Żywego Street, 20-854 Lublin, Poland

Abstract: This article focuses on the process through which physical culture institutions (associations and foundations) acquire the status of public benefit organisations. The issue is considered to be of extreme significance for the physical culture institutions as public benefit organisations may draw on additional financial sources, i.e. on 1% of income tax. Therefore, this status has been recently widely pursued by numerous physical culture institutions. As principles underlying operations of physical culture institutions and other social organisations differ in some points, the problem of transforming physical culture associations and foundations into public benefit organisations is frequently called into question.

The article discusses the most critical aspects regarding the registration procedure, obligations and privileges of such organisations. The starting point is to determine which physical culture institutions may request to be transformed into public benefit organisations, and also to decide which activities are public benefit activities within the meaning of the act. Registration in the National Court Register is of utmost significance. Not infrequently does the procedure require material amendments to the organisation by-laws or composition of the supervisory bodies. The article examines also some controversies resulting from decisions of registration courts issued up to this date. Chapters concerning obligations and privileges of public benefit organisations provide a concise analysis of these problems which are of uttermost importance for physical culture institutions intending to commence the procedure for award of the public benefit status.

Having considered all aspects pertinent to the issue, one should decide whether it shall prove beneficial for the operations of a given organisation. It should however be noted that public benefit organisations, due to compliance with a multitude of requirements, are deemed reliable partners which guarantee duly performance of public tasks entrusted thereto, and furthermore it should be a weighty factor for public administrative bodies when awarding contracts for performance of physical culture and sports assignments.

Key words: sports law, public benefit organisations, physical culture associations and foundations

Introduction

The issues related to public benefit activities by non-governmental organisations (including physical culture institutions) as well as to award of the public benefit status are regulated by the Public Benefit and Voluntary Activities Act of 24 April 2003 (Dz. U. of 2003, no. 96, item 873, as amended), hereinafter referred to as the "Act". The Act has been adopted in the light of the necessity to systemic solutions.

The purpose of this study was to analyze the possibility of physical culture institutions (associations and foundations) to acquire public benefit status. On account of specificity of such institutions it seems reasonable to consider the registration procedure of physical culture institutions as public benefit organisations, and also their obligations and privileges in a more detailed manner.

Activities of public benefit organisations

Public benefit activities include socially beneficial and advantageous operations undertaken by non-governmental

institutions and organizations within the public domain. In the case of physical culture organizations these may include associations and foundations. However, pursuant to article 3 (4) (6) sports clubs operating as companies under the Physical Culture Act of 18 January 1996 (Dz. U. no. 25, item 113, as amended) are excluded from this group. On the other hand, article 6 (2) of the Physical Culture Act, which stipulates organizational forms for sports clubs, names legal entities governed by separate provisions. Thus, for all companies, and not only sports joint-stock companies as before the amendment to the discussed act by way of article 62 (4) of the Qualified Sport Act (Dz. U. no. 155, item 1298), it is currently impossible to obtain the public benefit status. It has been indicated by A. Ceglarski [1] that prior to the said amendment, only sports joint-stock companies were deprived of the possibility to obtain the public benefit status, no such exclusion applied to e.g. commercial partnerships. Furthermore, the above author pointed out rightly that the public benefit status would have been attainable for a commercial partnership if the latter had been a public benefit organisation within the meaning of article 3 (2) of the act, i.e. a non-profitable organisation. Under the original content of

article 3 (4) (6) of the act, the public benefit status had been beyond bounds of possibility for sports joint-stock companies, even those non-profitable ones, which has been broadly discussed by B. Gnela [7], M. Pastwa [14] and J. Kopyra [10].

The public benefit status can also be obtained by a local agencies of an association as long as they are legal entity under article 17 (1a) of the Associations Act of 7 April 1989 (uniform text: Dz. U. of 2001, no. 79, item 855), i.e. local agencies of the Academic Sport Association. Such an agency acquires the public benefit status independently from its parent entity as well as irrespective of whether the parent entity holds such status or not [1, 6, 9, 10, 13]. The Academic Sport Association is a perfectly-suited example here for it, as an association, does not have the public benefit status while its local organisational agencies (e.g. Community Organisation AZS Łódź, Community Organisation AZS Gdańsk, University Club AZS UMCS Lublin) have been granted such status.

The public domain referred to under article 4 (1) of the act includes: popularization of physical culture and sport, recreation activities for children and youths as well as counteracting social pathology. Aside from spreading and increasing popularity of physical culture and sport, undoubtedly activity of physical culture organisations is centred on arranging recreation for children and youths as much as on countervailing social pathology (e.g. addiction to alcohol or nicotine) by offering ways of spending leisure time in an active and healthy manner.

Establishment and registration of public benefit organisations

The conditions which must be satisfied by a non-governmental establishment to be awarded the public benefit status are provided for under article 20 of the act. First and foremost statutory operations pursued by such establishment must be oriented towards the public benefit or a specific group of entities provided that this group has been separated on account of particularly difficult living or financial circumstances (article 20 (1) of the act). This requirement poses no difficulties for physical culture organisations as they work for the benefit of districts, cities, voivodships, university communities (AZS agencies). Within the meaning of this act community stands for a population residing within a defined area, socially interrelated, sharing comparable living standards, tradition, culture, etc. [17].

Aside from necessary regulatory provisions in the articles of associations of such entity, it seems advisable to support the registration application with evidence of public-oriented undertakings (e.g. final announcement from organised sports competition, factual operational report). The content of article 20 (1) explicitly indicates that the organisation is obliged to demonstrate and prove its activity within the realm of public benefit when submitting the application. Yet, duration of such activity, necessary to acquire the public benefit status, is not defined. It is emphasised in the literature that what is of greatest relevance here is not time but the facts and measurable effects of undertaken activities, and for exactly these reasons it is impossible to submit the application for the public benefit status together with the registration application for an association/foundation. [1, 11] Article 20 (3) allows for public benefit status for physical culture associations when their operations are also aimed for their own members and not for the public or a section of public, provided for under article 20 (1) of the act.

As rightly pointed out by A. Ceglarski [1], the word "also" allows for registration of physical culture associations which act for the public as well as for their own members [3, 15]. On the other hand the public benefit status is unachievable for physical culture organisations which undertake activities exclusively for their own members. Applying for the public benefit status, the body authorised to act as representative is

required to submit a declaration certifying that the entity carries out public benefit activities, and to attach relevant supporting documents.

The public benefit status is acquirable for an organisation conducting business operations (vide decision of the Supreme Court of 7 July 2002, I CKN 162/00, LEX no. 55244). Nevertheless, business operations can be undertaken in so far as their purpose is to accomplish the statutory purposes and any profits must be dedicated to public benefit operations (article 20 (4) and (5) of the act). This requirement shall be satisfied in so far as physical culture organisations, operating as associations, are concerned, as associations are non-profit establishments (article 2 (1) of the Associations Act of 7 April 1989). The situation of physical culture organisations operating as foundations is slightly different, as it is the founder who determines foundation's goals, nevertheless they still have to be characterised by their social or economic function [2, 8]. In regard to the above, the authorised representative should obligatorily support the application for public benefit status with a declaration certifying that all profits are invested in statutory operations [11].

The public benefit organisation must have a statutory monitoring or supervising body, separate from the governing body and independent therefrom in relation to external inspections or supervision. This requirement poses no problems for associations as every association is obliged to have an internal control body, e.g. audit committee (article 11 (3) of the Associations Act of 7 April 1989). Even though article 11 (3) of the Association Act refers only to the obligation of having an internal control body and makes no mention of its "independence" from the governing body, article 20 (6) of the Public Benefit and Voluntary Activities Act shall be considered *lex specialis* in respect to the above regulation. During examination of the submitted documents, the court should determine whether the specified internal control or supervision procedures contain no provisions likely to circumscribe "independence" of this body. Should any circumscriptions of this kind be detected, it shall be obvious that such association may not be registered as a public benefit organisation. Still, article 5 (1) of the Foundations Act of 6 April 1984 provides that the management board can be the only authority within a foundation. After all it is possible to create other optional bodies, e.g. foundation council, supervising body, audit committee [4].

Thus, it shall be a key prerequisite for a foundation to include a control body in its by-laws to be granted the public benefit status. Moreover, members of the control and supervision bodies must comply with the requirements provided for under article 20 (6) (a) - (c) of the Act. These persons can neither be, *inter alia*, members of the governing body, nor be subordinate due to their employment, or validly convicted of a deliberate offence. In particular, the first condition is to secure independence of the supervision body from the governing body, and thus reliable monitoring and supervision. N. Kowal [11] points out that the registration procedure requires the representative body to submit a declaration certifying that all preconditions and prerequisites referred to under article 20 (6) of the Act has been fully complied with and satisfied at the submission date of the application. However, this solution appears to be incorrect. It is not the governing body, but members of the control and supervision bodies, who should provide such declarations. Alternatively, it would be acceptable that members of the control body submit the relevant declarations which underlie a declaration issued by the representative body. Though inasmuch as the excluding conditions under article 20 (6) (a) and (c) are concerned, the governing body shall have full knowledge, information regarding valid conviction of a deliberate offence shall have to be checked with the National Court Register. It is recommended, for the sake of

procedure simplification, that members of the control body submit the appropriate declarations and should they attest to untrue facts, be responsible under penal law.

In practice, most doubts result from the requirement under article 20 (7) of the Act. These doubts, however, are not related to the limitations indicated under the article referred to above, concerning property relations, only the method of their introduction into legal acts of the given physical culture organisation. Article 20 (7) of the Act stipulates that these restrictive conditions should be provided for under by-laws or another internal documents of a non-governmental establishment. It is indicated in the literature that they can be directly introduced into the organisation's by-laws or by way of resolutions adopted by the competent bodies (e.g. resolution of the management board) [1, 11]. A. Ceglarski [1] has rightly drawn attention to the fact that the consent to introduce these restrictive conditions by way of an organisation's internal document saves expenses and time, and greatly facilitates the process compared to amendment to the by-laws at the general members meeting. In its decision of 11 May 2005 (III CZP 16/05, OSNC 2006, no. 3, item 49), the Supreme Court stated however that an association aspiring for the public benefit status should modify its by-laws so as to include the limitations under article 20 (7) of the Act therein. This requirement does not apply to foundations as in this case modification of the by-laws is a definitely less complicated process (vide article 6 of the Foundations Act of 6 April 1984).

The arguments used in the reasoning behind this act are considered disputable. The Supreme Court deemed it necessary for these requirements to be obligatorily included in the by-laws, if applicable (e.g. in the case of a legal entity). The phrase "internal documents" covers any other organisations without by-laws, e.g. ordinary associations (operating under rules and regulations). Thus the Supreme Court enforces first and foremost a systematic interpretation focused on purposefulness and functionality while not on grammatical (linguistic) aspects. Undoubtedly, the intention was to impose stricter requirements on the candidates for the public benefit status, and thus attempt to guarantee their observance. However, practical consequences of this act should be taken into consideration. Unquestionably, it is another impediment on the way to the public benefit status and shall lengthen the procedure. It shall require significant expenditures necessary to call the general meeting of the association members. Additionally, members should abide by the resolution adopted by the association's management board as much as by the by-laws. The consent to introduce these constraints by way of a resolution adopted by the association's management board would also in no way affect the registration procedure as to document compliance with the requirements stated under article 20 (7) of the Act, the association would have to attach the relevant resolution to the application.

Obligations of public benefit organisations

Together with numerous advantages, which are more broadly discussed below, public benefit organisations have also a wide range of obligations. Apart from conformity with the requirements underlying the award of public benefit status and their observance in the course of further operations (e.g. article 20 (6) and (7) of the Act), another vital element is supervision of the operations undertaken by a public benefit organisation. The act empowers the minister competent for social security to control if the rights granted thereunder are properly exercised. For this purpose the minister can organise an inspection intended to detect any irregularities and if need be appoint a date for their removal together with an applicable penalty. Furthermore, the supervision bodies are governed by separate regulations (Associations Law, Foundations Act). Therefore a physi-

cal culture organisation operating as a foundation is overseen by minister competent for social security, minister competent in the terms of foundation objectives (Minister of Sport) and district governor (article 9 (2) of the Foundations Act), while the physical culture associations are overseen by minister competent for social security and district governor (article 8 (5) of the Associations Law). Thus, the number of entities supervising public benefit organisations and effectiveness of such supervision give rise to concern [13, 16].

Besides the issues discussed above, public benefit organisations are also obliged to submit reports. This obligation refers to both factual and financial reports. Furthermore, in the situation when organisation's profits amount to at least PLN 3 000 000 and at the same time it carries out tasks for the public in the amount of at least PLN 50 000, the regulation of the Finance Minister of 23 December 2004 (Dz. U. of 2004, no. 285, item 2852, as amended) provides for the obligation to have their financial reports audited. Provided that an organisation satisfies at least two out of three requirements stated under article 64 (1) (4) of the Accounting Act of 29 September 1994 (uniform text: Dz. U. of 2002, no. 76, item 694, as amended), i.e. average per annum level of employment in relation to full-time jobs is at least 50 persons, total assets in the balance sheet at the end of the financial year equals at least EUR 2 500 000, net profits from goods and products sale and financial operations within the financial year corresponds to at least EUR 5 000 000, financial reports must be published in Monitor Polski B. In the case of physical culture organisations this obligation shall for obvious reasons be relevant to very few entities.

Quite different is the situation in the case of factual reports. Pursuant to article 12 of the Foundations Act, foundations are obliged to prepare such reports, even though they do not hold the public benefit status. Insofar as associations are concerned, such requirement emerges only upon having acquired the discussed status. The framework of the business report is provided under the regulation of the Minister of Justice of 8 May 2001 (Dz. U. of 2001, no. 50, item 529), whereas it applies to both foundations as well as associations. Under article 23 (1) of the Act it is also obligatory to publicize the reports. There are many ways to put this regulation into effect. Factual reports can be published on a website of the organisation or on a notice board.

Public benefit organisation is also obliged to submit its factual and financial reports to the minister competent for social security (article 23 (4) of the Act). In addition, the Ministry, to facilitate access to reports of public benefit organisations, has created their database on the website www.pozytek.gov.pl.

Privileges of public benefit organisations

The lawmaking authority has put the award of public benefit status together with several privileges. M. Pastwa [14] has divided them into two groups: 1) previously existing solutions, including tax reliefs, and addressed to inter alia associations and foundations operating within the realm of physical culture (rules governing the award of public contracts, subsidies, tax reliefs); 2) new solutions proposed under the act. The act has provided precise mechanisms for supporting and entrusting non-governmental bodies with public contracts by public administration bodies. It is accompanied by an obligatory open tender which is followed by signing an agreement for execution of the particular contract. Further-more public benefit organisations are granted certain tax reliefs – they are exempted from the corporate tax, property tax, civil law transactions tax, stamp duty, court fees, but only insofar as their public benefit operations are concerned [2, 5, 6, 12].

M. Pastwa [14] has rightly pointed out that their extent is precised in the act but in principle in reference to physical culture organisations it does not go beyond their registration (vide article 17 (1) of the Corporate Tax Act of 15 February 1992 – uniform text: Dz. U. of 2000, no. 54, item 654, as amended). Additional privileges comprise the following: possibility to use services provided by the conscripted on civilian service in these entities (article 25 of the act), non-payable possibility to inform about their operations on the radio and television (article 26 of the act), use of services provided by volunteers (section III of the act), and also the right to receive 1% of the income tax donated for public benefit organisations. It should be noted that even though public benefit organisations rarely exercise their rights stated under articles 25 and 26 of the act, it becomes more and more common to transfer 1% of the income tax for such establishments. As of the beginning of 2008 such actions shall be further encouraged due to the amended procedure regulating transfers of 1% of the income tax when it suffices to indicate a public benefit organisation in the tax return, and the tax office shall transfer the specific amount.

Final remarks

The presented analysis has certainly not addressed all specific issues related to the registration procedure of public benefit organisations, their obligations and privileges. However, it includes the most important problems and questions which should be taken into account when a given physical culture institution intends to acquire the public benefit status. Every such institution should consider whether it shall have positive effects for its operations. As far as I am concerned, it definitely shall and not only due to 1% of the income tax but also on account of high credibility of such organisations. Through satisfaction of numerous requirements, public benefit organisations become a reliable partner which warrants proper performance of public tasks entrusted thereto. In the case of physical culture organisations, the public benefit status is first of all a good method to acquire additional funds for the operations. Furthermore, it should be a significant criterion for the public administration institutions in the course of awarding contracts for implementation of tasks related to physical culture and sport.

Literature

1. Ceglarski A. (2005) Organizacje pożytku publicznego. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa.
2. Cioch H., Kidyba A. (2007) Ustawa o fundacjach. Komentarz. Wolters Kluwer, Warszawa.
3. Cioch H. (2003) Organizacje pożytku publicznego i wolontariat – nowe regulacje prawne. *Rejent*, 10, 11-25.
4. Cioch H. (2004) Prawo fundacyjne. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Kraków.
5. Garbacik A. (2004) Ulgi podatkowe dla organizacji pożytku publicznego. *Służba Pracownicza*, 2, 21-23.
6. Gluziński A. (2005) Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Komentarz. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa.
7. Gnela B. (2006) Głos do uchwały SN z dnia 13 stycznia 2006 r., III CZP 122/05, *Finanse Komunalne*, 6, 73-76.
8. Izdebski H. (2000) Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skrowidz. Oficyna Wydawnicza Anna Wilamowska, Łomianki.
9. Kopyra J. (2004) Terenowe jednostki organizacyjne stowarzyszeń i fundacji – jaka forma? *Rachunkowość Stowarzyszeń, Fundacji, Organizacji Non-profit*, 7, 32-35.
10. Kopyra J. (2005) Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Komentarz. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
11. Kowal N. (2005) Tworzenie i rejestracja organizacji pożytku publicznego. Komentarz. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków.
12. Mariański A. (2004) Opodatkowanie organizacji pożytku publicznego. *Przegląd Podatkowy*, 1, 11-15.
13. Michrowska R. (2004) Nadzór nad organizacjami pożytku publicznego. *Służba Pracownicza*, 7, 23-25.
14. Pastwa M. (2004) Stowarzyszenia i fundacje w kulturze fizycznej w świetle ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie – konsekwencje finansowe. *Kultura Fizyczna*, 5-6, 3-9.
15. Ruszewski J. (2005) Organizacja pożytku publicznego. *Państwo i Prawo*, 7, 81-94.
16. Swora M. (2003) Nadzór nad stowarzyszeniami, fundacjami oraz prowadzeniem działalności pożytku publicznego. *Państwo i Prawo*, 12, 68-77.
17. Szaniawska I. (2004) Organizacje pożytku publicznego. *Służba Pracownicza*, 4, 33-36.

Submitted: May 7, 2007

Accepted: October 22, 2007

ORGANIZACJE KULTURY FIZYCZNEJ A STATUS ORGANIZACJI POŻYTKU PUBLICZNEGO

Organizacja kultury fizycznej

JAKUB KOSOWSKI

Wydział Prawa i Administracji UMCS Lublin

Adres do korespondencji: Jakub Kosowski, ul. W. Żywnego 6/48, 20-854 Lublin

Streszczenie: Artykuł poświęcony jest zagadnieniu uzyskiwania statusu organizacji pożytku publicznego przez organizacje kultury fizycznej (stowarzyszenia i fundacje). Temat ten jest niezwykle istotny z punktu widzenia organizacji kultury fizycznej, gdyż organizacje pożytku publicznego mogą korzystać z dodatkowego źródła finansowania, jakim jest 1% podatku dochodowego od osób fizycznych. Stąd też w ostatnim czasie wiele organizacji kultury fizycznej podjęło kroki zmierzające do uzyskania takiego statusu. Z uwagi na fakt, iż organizacje kultury fizycznej funkcjonują na nieco odmiennych zasadach, niż inne organizacje społeczne, z problematyką uzyskania przez stowarzyszenia i fundacje kultury fizycznej statusu organizacji pożytku publicznego wiąże się wiele wątpliwości.

W artykule zostały omówione najistotniejsze zagadnienia dotyczące procedury rejestracji, obowiązków i przywilejów tychże organizacji. Punktem wyjścia jest określenie, które z organizacji kultury fizycznej mogą ubiegać się o status organizacji pożytku publicznego, a także jaka działalność jest działalnością pożytku publicznego w rozumieniu ustawy. Niezwykle istotnym zagadnieniem jest procedura rejestracji w Krajowym Rejestrze Sądowym. Często wiąże się z tym konieczność wprowadzenia istotnych zmian w statucie organizacji lub składach osobowych organów nadzoru. W artykule zostały wskazane także wątpliwości, które wynikają z dotychczasowego orzecznictwa sądów rejestrowych. Rozdziały dotyczące obowiązków i przywilejów organizacji pożytku publicznego stanowią zwięzłą analizę tej tematyki, która jest niezwykle istotna dla organizacji kultury fizycznej, które zamierzają wystąpić o uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego.

Po przeanalizowaniu każdy powinien dać sobie odpowiedź, czy warto ubiegać się o uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego. Należy jednak zwrócić uwagę, iż poprzez spełnienie bardzo wielu wymogów, organizacje pożytku publicznego, stają się wiarygodnym partnerem, dającym rękojmię prawidłowego wykonania powierzonych im zadań publicznych, a ponadto powinno to być dla organów administracji publicznej znaczącym czynnikiem przy rozstrzygnięciu konkursów ofert na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu.

Słowa kluczowe: prawo sportowe, organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia i fundacje kultury fizycznej

Uwagi wstępne

Kwestie prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe (w tym organizacje kultury fizycznej), a także uzyskiwania statusu organizacji pożytku publicznego reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz. U. z 2003 r., Nr 96, poz. 873 z późn. zm.), zwana dalej „ustawą”. Uchwaleniu ustawy przyswiecała konieczność stworzenia rozwiązań systemowych dla funkcjonowania organizacji pozarządowych, które obecnie zawarte są w szeregu aktów prawnych, potrzeba zbudowania mechanizmów współpracy tychże organizacji z instytucjami państwowymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego, a także umożliwienie przekazywania na potrzeby organizacji pożytku publicznego części podatku dochodowego od osób fizycznych. W tym miejscu należy także przypomnieć, iż na gruncie Rozporządzenia Prezydenta RP z 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. nr 94, poz. 808), funkcjonowały już „stowarzyszenia wyższej użyteczności”, które prowadząc działalność użyteczną „dla interesu państwowego lub społecznego Rzeczypospolitej” otrzymywały pewne przywileje, np. ulgi i zwolnienia w podatkach państwowych i komunalnych (szerzej zob. art. 49-56 omawianego rozporządzenia).

Celem niniejszej pracy jest przeanalizowanie możliwości uzyskiwania statusu organizacji pożytku publicznego przez organizacje kultury fizycznej (stowarzyszenia i fundacje). Z uwagi na specyfikę tychże organizacji zasadne wydaje się bliższe przyjrzenie procedurze rejestracji organizacji kultury fizycznej jako organizacji pożytku publicznego, a także ich obowiązkom i przywilejom.

Prowadzenie działalność pożytku publicznego

Działalnością pożytku publicznego jest działalność społecznie pożyteczna, prowadzona przez organizacje pozarządowe w sferze zadań publicznych. W przypadku organizacji kultury fizycznej mogą to być stowarzyszenia i fundacje. Art. 3 ust. 4 pkt 6 ustawy wyłącza jednak z tego kręgu kluby sportowe będące spółkami działającymi na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz. U. nr 25, poz. 113, z późn. zm.). Art. 6 ust. 2 ustawy o kulturze fizycznej określając formy organizacyjne działalności klubu sportowego mówi natomiast o osobach prawnych określonych w odrębnych przepisach. Obecnie ustawodawca wyłączył więc możliwość uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego przez wszystkie spółki, a nie tylko przez sportowe spółki akcyjne, jak to miało miejsce przed nowelizacją omawianego przepisu,

dokonaną art. 62 pkt 4 ustawy o sporcie kwalifikowanym (Dz. U. nr 155, poz. 1298). Przed nowelizacją omawianych przepisów, A. Ceglarski [1] zauważył, iż z mocy ustawy możliwości uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego pozbawione były jedynie sportowe spółki akcyjne, brak było natomiast podobnego wyłączenia w przypadku np. spółek handlowych. Ponadto cytowany autor słusznie zauważył, iż możliwe było uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego przez spółkę prawa handlowego, jeśli była ona organizacją pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 2 ustawy, a więc nie nastawioną na zysk. W związku z pierwotnym brzmieniem art. 3 ust. 4 pkt 6 ustawy, nie było natomiast możliwe uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego przez sportową spółkę akcyjną, nawet nie nastawioną na zysk, co szerzej komentowali: B. Gnela [7], M. Pastwa [14] oraz J. Kopyra [10].

Status organizacji pożytku publicznego może uzyskać także jednostka terenowa stowarzyszenia posiadająca osobowość prawną na mocy art. 17 ust. 1a ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Tekst jednolity – Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855), a więc np. jednostki terenowe Akademickiego Związku Sportowego. Jednostka taka uzyskuje status organizacji pożytku publicznego niezależnie od podmiotu macierzystego i możliwe jest to także jeżeli podmiot macierzysty nie posiada tego statusu [1,6,9,10,13]. Doskonałym przykładem jest Akademicki Związek Sportowy, który jako stowarzyszenie nie posiada statusu organizacji pożytku publicznego, zaś jego terenowe jednostki organizacyjne posiadają taki status (np. Organizacja Środowiskowa AZS Łódź, Organizacja Środowiskowa AZS Gdańsk, Klub Uczelniany AZS UMCS Lublin)

W sferze zadań publicznych, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy, znajduje się: upowszechnianie kultury fizycznej i sportu, wypoczynek dzieci i młodzieży, czy też przeciwdziałanie patologiom społecznym. Organizacje kultury fizycznej oprócz upowszechniania kultury fizycznej i sportu bez wątplenia poprzez swoją działalność zapewniają wypoczynek dzieciom i młodzieży, a także przeciwdziałają patologiom społecznym (np. uzależnienie od alkoholu czy tytoniu) zapewniając możliwość aktywnego i zdrowego spędzenia wolnego czasu.

Tworzenie i rejestracja organizacji pożytku publicznego

Warunki, które musi spełniać organizacja pozarządowa, ażeby uzyskać status organizacji pożytku publicznego zawarte są w art. 20 ustawy. Organizacja przede wszystkim musi prowadzić działalność statutową na rzecz ogółu społeczności lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną (art. 20 pkt 1 ustawy). W przypadku organizacji kultury fizycznej nie będzie trudności ze spełnieniem tego wymogu. Działają one na rzecz ogółu społeczności gminy, miasta, województwa, społeczności związanej z uczelnią (jednostki AZS). Społecznością w rozumieniu tego przepisu jest zbiorowość ludzi mieszkających na określonym obszarze powiązana więzami społecznymi, wspólnotą warunków życia, tradycjami, kulturą, itp. [17]. Oprócz odpowiednich uregulowań w statucie takiej jednostki, niezbędne wydaje się dołączenie do wniosku o rejestrację dokumentów świadczących o prowadzeniu działalności na rzecz ogółu społeczności (np. komunikat końcowy z przeprowadzonych zawodów, sprawozdanie merytoryczne z prowadzonej działalności). Z brzmienia art. 20 pkt 1 ustawy jednoznacznie wynika, iż organizacja musi wykazać się faktyczną działalnością w sferze pożytku publicznego w momencie składania wniosku. Nie ma jednak wskazanego okresu prowadzenia takiej działalności, koniecznego dla uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego. W literaturze wskazuje się, iż to nie czas jest tutaj istotny, lecz rzeczywistość i wymierne efekty jej prowadzenia, dlatego też nie jest możliwe złożenie wniosku o nadanie statusu organizacji pożytku pub-

licznego łącznie z wnioskiem o rejestrację stowarzyszenia/fundacji. [1,11] Art. 20 pkt 3 ustawy dopuszcza rejestrację, jako organizacji pożytku publicznego, stowarzyszeń kultury fizycznej prowadzących działalność również na rzecz swoich członków, nie zaś na rzecz ogółu społeczeństwa lub grupy podmiotów, o których mówi art. 20 pkt 1 ustawy. Jak słusznie wskazuje A. Ceglarski [1], użycie słowa „również” dopuszcza rejestrację stowarzyszeń kultury fizycznej, które działają na rzecz ogółu społeczeństwa, a także na rzecz swoich członków [3,15]. Nie jest natomiast możliwe uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego przez organizację kultury fizycznej, która prowadzi działalność jedynie na rzecz swoich członków. Składając wniosek o uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego niezbędne jest złożenie przez organ uprawniony do reprezentacji oświadczenia o prowadzeniu działalności pożytku publicznego, a także dołączenie dokumentów potwierdzających ten fakt.

Status organizacji pożytku publicznego może uzyskać organizacja, która prowadzi działalność gospodarczą (Zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2002 r., I CKN 162/00, LEX nr 55244). Prowadzenie działalności gospodarczej może się jednak odbywać w rozmiarach służących realizacji celów statutowych, zaś cały dochód musi być przeznaczony na działalność pożytku publicznego (art. 20 pkt 4 i 5 ustawy). Wymóg ten będzie spełniony w przypadku organizacji kultury fizycznej działających w formie stowarzyszeń, gdyż stowarzyszenia działają w celach niezarobkowych (art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach). W przypadku organizacji kultury fizycznej działających w formie fundacji sprawa wygląda nieco inaczej, gdyż to fundator określa cele fundacji, jednak muszą mieć one charakter społecznie lub gospodarczo użyteczny [2,8]. W związku z powyższym, przy składaniu wniosku o uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego niezbędne jest złożenie przez organ uprawniony do reprezentacji oświadczenia o przeznaczaniu całości dochodu na działalność statutową [11].

Organizacja pożytku publicznego musi posiadać statutowy organ kontroli lub nadzoru, odrębny od organu zarządzającego i niepodlegający mu w zakresie wykonywania kontroli wewnętrznej lub nadzoru. Dla stowarzyszeń wymóg ten nie stanowi problemu, gdyż każde stowarzyszenie jest obowiązane posiadać organ kontroli wewnętrznej, np. komisję rewizyjną (art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach). Co prawda, art. 11 ust. 3 ustawy Prawo o stowarzyszeniach wspomina jedynie o obowiązku posiadania organu kontroli wewnętrznej, nie mówiąc o jego „niezależności” od organu zarządzającego, to jednak art. 20 pkt 6 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie stanowić będzie *lex specialis* w stosunku do powyższego uregulowania. Sąd badając przedłożone dokumenty powinien stwierdzić, czy w zawartych tam procedurach kontroli wewnętrznej lub nadzoru nie ma uregulowań wpływających na „niezależność” tego organu. Jeżeli takowe występują, oczywistym jest, iż nie można zarejestrować takiego stowarzyszenia jako organizacji pożytku publicznego. Art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Tekst jednolity - Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203) dopuszcza natomiast, iż jedynym organem fundacji może być jej zarząd. Możliwe jest jednak powołanie organów fakultatywnych – np. rady fundacji, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej [4]. W celu nadania takiej fundacji statusu organizacji pożytku publicznego niezbędne będzie więc wprowadzenie do statutu organu kontroli. Ponadto członkowie organu kontroli i nadzoru muszą spełniać wymogi określone w art. 20 pkt 6 lit. a)- c) ustawy. Między innymi osoby te nie mogą być członkami organu zarządzającego, ani pozostawać w stosunku podległości z tytułu zatrudnienia, czy też być skazani prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne. W szczególności pierwszy zakaz ma zagwarantować członkom organu nadzoru niezależ-

ność od organu zarządzającego, a tym samym rzetelną kontrolę i nadzór. N. Kowal [11] wskazuje, iż dla potrzeb procedury rejestrowej niezbędne jest złożenie przez organ reprezentacji oświadczenia o spełnianiu wymagań wskazanych w art. 20 pkt 6 ustawy w dacie składania wniosku. Wydaje się to jednak rozwiązanie błędne. To nie organ zarządzający, a poszczególni członkowie organu kontroli i nadzoru powinni składać takowe oświadczenia. Ewentualnie można zaakceptować sytuację, iż członkowie organu kontroli przedkładają oświadczenia, zaś na ich podstawie organ uprawniony do reprezentacji formułuje swoje oświadczenie. O ile w przypadku zakazów z art. 20 pkt 6 lit. a) i c) organ zarządzający będzie posiadał pełną wiedzę, to w przypadku skazania prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne organ ten będzie musiał uzyskać wyciąg z Krajowego Rejestru Karnego. Dla uproszczenia tej procedury, członkowie organu kontroli mogą napisać oświadczenie w tym zakresie i w przypadku poświadczenia nieprawdy poniosą odpowiedzialność karną.

Najwięcej wątpliwości w praktyce związane jest z wymogiem określonym w art. 20 pkt 7 ustawy. Wątpliwości te nie dotyczą jednak zawartych we wskazanym przepisie zakazów dotyczących stosunków majątkowych, lecz jedynie sposobu ich wprowadzenia do aktów prawnych danej organizacji kultury fizycznej. Art. 20 pkt 7 ustawy stanowi, iż zakazy te powinny być wprowadzone w statucie lub innym akcie wewnętrznym organizacji pozarządowej. W literaturze wskazuje się, iż może to być wprowadzone bezpośrednio do statutu organizacji albo mogą zostać przyjęte na podstawie uchwał odpowiednich władz (np. uchwała zarządu) [1,11]. A. Ceglarski [1] słusznie stwierdził, iż dopuszczenie wprowadzenia tychże zakazów poprzez akt wewnętrzny organizacji związane jest z zaoszczędzeniem środków finansowych i czasu i stanowi duże ułatwienie w porównaniu ze zmianą statutu przez walne zebranie członków. Sąd Najwyższy w uchwale z 11 maja 2005 r. (III CZP 16/05, OSNC 2006, nr 3, poz. 49) stwierdził natomiast, iż stowarzyszenie ubiegające się o nadanie mu statusu organizacji pożytku publicznego powinno zakazy zawarte w art. 20 pkt 7 ustawy zamieścić w treści statutu. Wymóg ten nie dotyczy fundacji, w których to sposób zmiany statutu jest zdecydowanie mniej skomplikowany (zob. art. 6 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 o fundacjach). Wątpliwości wzbudza natomiast argumentacja użyta w uzasadnieniu tej uchwały. Sąd Najwyższy uznał, iż powyższe wymogi powinny być obligatoryjnie zawarte w statucie, jeżeli dana organizacja posiada statut (np. osoba prawna). Stwierdzenie „akty wewnętrzne” ma się zaś odnosić do organizacji, które nie posiadają statutu, np. stowarzyszenie zwykłe (posiadające regulamin). Tym samym Sąd Najwyższy nie stosuje w pierwszej kolejności wykładni gramatycznej (językowej), lecz wykładnię systemową, celowościową i funkcjonalną. Z pewnością intencją Sądu Najwyższego było zaostrezenie wymogów niezbędnych do uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego, a tym samym dążenie do zagwarantowania tychże wymogów. Należy jednak zwrócić uwagę na praktyczne skutki powyższej uchwały. Z pewnością utrudni to uzyskiwanie statusu organizacji pożytku publicznego oraz wydłuży ten okres. Będzie się także wiązało ze sporym nakładem środków niezbędnych do zwołania walnego zebrania członków stowarzyszenia. Ponadto uchwała zarządu stowarzyszenia obowiązuje członków w takim samym stopniu jak statut. Dopuszczenie możliwości wprowadzenia tych zakazów uchwałą zarządu stowarzyszenia nie miałoby także wpływu na procedurę rejestracyjną, gdyż stowarzyszenie chcąc udokumentować fakt spełniania wymogów z art. 20 pkt 7 ustawy musiałoby dołączyć do wniosku stosowną uchwałę.

Obowiązki organizacji pożytku publicznego

Obok licznych korzyści, o których będzie szerzej mowa poniżej, organizacje pożytku publicznego posiadają także znaczny zakres obowiązków. Oprócz spełnienia wymogów niezbędnych do uzyskania statusu organizacji pożytku publicznego i przestrzegania ich w dalszym funkcjonowaniu (np. art. 20 pkt 6 i 7 ustawy), istotnym elementem jest także nadzór nad działalnością organizacji pożytku publicznego. Ustawa przyznaje prawo do nadzoru w zakresie prawidłowości korzystania z określonych w niej uprawnień ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego. W tym celu może on zarządzić kontrolę, w wyniku której powinny zostać stwierdzone ewentualne nieprawidłowości i termin ich usunięcia wraz z grożącą sankcją. Ponadto ograny nadzoru zawarte są w odrębnych przepisach (prawo o stowarzyszeniach, ustawa o fundacjach). Tym samym organizacja kultury fizycznej działająca w formie fundacji podlega nadzorowi ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ministra właściwego ze względu na cele fundacji (Minister Sportu) oraz starosty (art. 9 ust. 2 ustawy o fundacjach). W przypadku stowarzyszeń kultury fizycznej będzie to nadzór ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego oraz starosty (art. 8 ust. 5 prawa o stowarzyszeniach). Zastrzeżenia budzi więc ilość podmiotów nadzorujących organizację pożytku publicznego oraz efektywność tego nadzoru [13,16].

Obok w/w kwestii organizacje pożytku publicznego zobowiązane są także do sprawozdawczości. Dotyczy to publikacji sprawozdań merytorycznych i finansowych. Ponadto w sytuacji, gdy organizacja osiąga przychody w wysokości co najmniej 3 000 000 zł, a jednocześnie realizuje zadania publiczne zlecone w wartości nie mniejszej jak 50 000 zł, rozporządzenie Ministra Finansów z 23 grudnia 2004 r. (Dz. U. z 2004 r., Nr 285, poz. 2852 z późn. zm.) nakłada obowiązek badania ich sprawozdań finansowych. Sprawozdanie finansowe musi być opublikowane w Monitorze Polskim B, jeżeli organizacja spełnia co najmniej dwa z trzech wymogów określonych w art. 64 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Tekst jednolity – Dz. U. z 2002 r., Nr 76, poz. 694 z późn. zm.), tj., średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty wynosi co najmniej 50 osób; suma aktywów bilansu na koniec roku obrotowego stanowi równowartość co najmniej 2 500 000 euro; przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów oraz operacji finansowych za rok obrotowy stanowiły równowartość co najmniej 5 000 000 euro. W przypadku organizacji kultury fizycznej obowiązki te ze zrozumiętych względów będą dotyczyły znikomej liczby podmiotów.

Zupełnie inaczej sytuacja prezentuje się w przypadku sprawozdań merytorycznych. Fundacje, zgodnie z art. 12 ustawy o fundacjach są zobowiązane do sporządzania takich sprawozdań, nawet jeśli nie posiadają statusu organizacji pożytku publicznego. W przypadku stowarzyszeń taki wymóg powstaje dopiero z chwilą uzyskania omawianego statusu. Zakres ramowy sprawozdania z działalności określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 8 maja 2001 r. (Dz. U. z 2001 r., Nr 50, poz. 529), zaś ma ono zastosowanie zarówno do fundacji, jak i stowarzyszeń. Art. 23 ust. 1 ustawy nakłada także obowiązek podania sprawozdania do publicznej wiadomości. Metod realizacji dyspozycji tego przepisu jest wiele. Sprawozdanie merytoryczne można ogłosić na stronie internetowej organizacji, czy też głośnie ogłosić.

Organizacja pożytku publicznego jest także zobowiązana przekazać sprawozdanie merytoryczne i finansowe ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego (art. 23 ust. 4 ustawy). Ponadto Ministerstwo, w celu ułatwienia dostępu do sprawozdań organizacji pożytku publicznego stworzyło ich bazę na stronie internetowej www.pozYTEK.gov.pl.

Przywileje organizacji pożytku publicznego

Ustawodawca z uzyskaniem statusu organizacji pożytku publicznego połączył kilka przywilejów. M. Pastwa [14] dzieli je na dwie grupy: 1) rozwiązania, w tym ulgi podatkowe, które istniały poprzednio i były adresowane między innymi do stowarzyszeń i fundacji działających w obrębie kultury fizycznej (zasady udzielania zleceń publicznych, zasady przyznawania dotacji, zwolnienia podatkowe); 2) nowe rozwiązania wprowadzone ustawą. Ustawa wprowadziła precyzyjne mechanizmy wspierania i powierzania organizacjom pozarządowym zadań publicznych przez organy administracji publicznej. Wiąże się z tym obligatoryjny otwarty konkurs ofert, a następnie podpisanie umowy na realizację danego zadania. Organizacje pożytku publicznego posiadają ponadto przywileje podatkowe- zwolnienie od: podatku dochodowego od osób prawnych, podatku od nieruchomości, podatku od czynności cywilnoprawnych, opłaty skarbowej, opłat sądowych, lecz jedynie w odniesieniu do prowadzonej przez nie działalności pożytku publicznego [2,5,6,12]. Jak słusznie wskazał M. Pastwa [14] ustawa doprecyzowuje ich zakres, ale w zasadzie w odniesieniu do organizacji kultury fizycznej nie wychodzi poza wcześniejszy ich rejestr (zob. art. 17 ust. 1 pkt ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych – tekst jednolity – Dz. U. z 2000 r., Nr 54, poz. 654 z późn. zm.). Dodatkowymi przywilejami są: możliwość korzystania z pracy poborowych odbywających w tych jednostkach służbę zastępczą (art. 25 ustawy), nieodpłatne korzystanie z możliwości informowania o swojej działalności w publicznym radio i telewizji (art. 26 ustawy), wykonywanie pracy przez wolontariuszy (dział III ustawy), a także możliwość przekazania 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz organizacji pożytku publicznego. Należy zwrócić uwagę, że o ile przywileje wymienione w art. 25 i 26 ustawy są wykorzystywane sporadycznie przez organizacje pożytku publicznego, to przekazywanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych na rzecz tychże organizacji staje się coraz bardziej powszechne. Sprzyjać temu będzie zmiana procedury przekazywania 1% podatku, począwszy od roku 2008, kiedy to w zeznaniu podatkowym wystarczy jedynie wskazać organizację pożytku publicznego, zaś urząd skarbowy sam zajmie się przekazaniem powyższej kwoty.

Uwagi końcowe

W przedstawionej analizie nie poruszono z pewnością wszelkich szczegółowych kwestii dotyczących procedury rejestracji organizacji pożytku publicznego, ich obowiązków i przywilejów. Jednakże zawarte są najistotniejsze problemy i zagadnienia, które powinny być brane pod uwagę w sytuacji, gdy dana organizacja kultury fizycznej będzie ubiegała się o status organizacji pożytku publicznego. Po przeanalizowaniu każdy powinien dać sobie odpowiedź, czy warto. Moim zdaniem zdecydowanie warto, i to nie tylko z uwagi na 1% podatku, ale także z powodu wysokiego stopienia zaufania do tych organizacji. Poprzez spełnienie bardzo wielu wymogów, organizacje pożytku publicznego, stają się wiarygodnym partnerem, dającym rękojmię prawidłowego wykonania powierzonych im zadań publicznych. W przypadku organizacji kultury fizycznej uzyskanie statusu organizacji pożytku publicznego jest przede wszystkim sposobem na pozyskanie dodatkowych środków na prowadzenie swojej działalności. Ponadto powinno to być dla organów administracji publicznej znaczącym czynnikiem przy rozstrzygnięciu konkursów ofert na realizację zadań z zakresu kultury fizycznej i sportu.

Piśmiennictwo

1. Ceglarski A. (2005) Organizacje pożytku publicznego. Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis, Warszawa.
2. Cioch H., Kidyba A. (2007) Ustawa o fundacjach. Komentarz. Wolters Kluwer, Warszawa.
3. Cioch H. (2003) Organizacje pożytku publicznego i wolontariat – nowe regulacje prawne. *Rejent*, 10, 11-25.
4. Cioch H. (2004) Prawo fundacyjne. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Kraków.
5. Garbacik A. (2004) Ulgi podatkowe dla organizacji pożytku publicznego. *Służba Pracownicza*, 2, 21-23.
6. Gluziński A. (2005) Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Komentarz. Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa.
7. Gnala B. (2006) Głos do uchwały SN z dnia 13 stycznia 2006 r., III CZP 122/05, *Finanse Komunalne*, 6, 73-76.
8. Izdebski H. (2000) Fundacje i stowarzyszenia. Komentarz, orzecznictwo, skrowidz. Oficyna Wydawnicza Anna Wilamowska, Łomianki.
9. Kopyra J. (2004) Terenowe jednostki organizacyjne stowarzyszeń i fundacji – jaka forma? *Rachunkowość Stowarzyszeń, Fundacji, Organizacji Non-profit*, 7, 32-35.
10. Kopyra J. (2005) Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie. Komentarz. Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa.
11. Kowal N. (2005) Tworzenie i rejestracja organizacji pożytku publicznego. Komentarz. Kantor Wydawniczy Zakamycze, Kraków.
12. Mariański A. (2004) Opodatkowanie organizacji pożytku publicznego. *Przegląd Podatkowy*, 1, 11-15.
13. Michrowska R. (2004) Nadzór nad organizacjami pożytku publicznego. *Służba Pracownicza*, 7, 23-25.
14. Pastwa M. (2004) Stowarzyszenia i fundacje w kulturze fizycznej w świetle ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie – konsekwencje finansowe. *Kultura Fizyczna*, 5-6, 3-9.
15. Ruszewski J. (2005) Organizacja pożytku publicznego. *Państwo i Prawo*, 7, 81-94.
16. Swora M. (2003) Nadzór nad stowarzyszeniami, fundacjami oraz prowadzeniem działalności pożytku publicznego. *Państwo i Prawo*, 12, 68-77.
17. Szaniawska I. (2004) Organizacje pożytku publicznego. *Służba Pracownicza*, 4, 33-36.

Otrzymano: 07.05.2007

Przyjęto: 22.10.2007